

PAPEŽ FRANČIŠEK
in LUIGI MARIA EPICOCO

SVETI
JANEZ
PAVEL
VELIKI

Prevod
KRISTINA ŠKIBIN

salve²⁵

PREDGOVOR

V raznih prijateljskih zasebnih pogovorih s svetim očetom, v času med junijem 2019 in januarjem 2020, je bila glavna tema osebnost svetega Janeza Pavla II., ki se s časom zdi vedno bolj mnogostranska. Ko v tem letu obhajamo stoto obletnico njegovega rojstva, se papež Wojtyła zdi resnično “Wojtyła Veliki”, in nedvoumen je razlog, zaradi katerega je ljudstvo, zbrano na Trgu svetega Petra na dan njegovega pogreba, vzklikalo: “Takoj svetnik!”

Pogosto sva se v teh zaupnih pogovorih dotaknila tudi nekaterih vidikov, ki se tičejo cele Cerkve. Po Božji previdnosti sem imel tudi priložnost zbrati dragocene avtobiografske drobce papeža Frančiška.

Če so vprašanja na splošno obširna, so odgovori svetega očeta uglajeni, iskreni in jasni ter nam omogočajo, da uzremo njegovo presenetljivo notranjo svobodo, povezano z osvobajajočim pogumom in s pristno frančiškansko preprostostjo.

S slogovnega vidika ohranjajo odgovori svežino dialoga in pridih pogovornega jezika.

“Da se kaj ne izgubi”, naberimo te drobtinice, “koščke, ki so ostali” (Jn 6,12), velikega kruha, pomnoženega za vse z naukom papeža Frančiška. Naj nam bo v pouk, da je dovolil, da brskamo po njegovem srcu in njegovem umu.

don Luigi Maria Epicoco

Rim, 2. februar 2020

Praznik Gospodovega darovanja v templju

IV

NAUK JANEZA PAVLA II.

Ta Vaša sintonija izvira tudi iz Vaših homilij iz časa v Buenos Airesu. Ko se jih bere, se začuti, kako ste večkrat poglobili različne dokumente nauka Janeza Pavla II., ki so bili objavljeni v 90-ih letih in na začetku leta 2000.

Da, mene so mnogi zaznali kot konservativca. Nekateri so me gledali na tak način, jaz pa sem preprosto vedno čutil sintonijo s tistim, kar je papež govoril v tistih letih.

Čudno! Ker Vi govorite o kategoriji ustvarjalnosti, revolucionarni ustvarjalnosti, ustvarjalnosti v zgodovini Argentine. Menite, da interpretirati tradicijo pomeni tudi izraziti ustvarjalnost, torej spremembo?

Tradicija je taka samo, če raste. Obstaja zelo lepa definicija glasbenika Gustava Mahlerja, ki pravi, da je tradicija zagotovilo prihodnosti, ne pa varuh pepela. V tem smislu mislim, da je tradicija kot korenina. Cela korenina daje hrano drevesu, ampak drevo je več kot korenina in sadež je več kot drevo. Tradicija mora rasti, ampak rasti vedno v isti smeri kot korenina: *Ut annis scilicet consolidetur, dilatetur tempore, sublimetur aetate* – *Z leti se utrdi, s časom se razširi, z leti se poglobi* (Sveti Vincent de Lérins, op. ur.).

Poleg zastonskega "argentinskega dojemanja" konservatizma in poleg nesporne ustvarjalnosti, s katero izvajate svoje Petrovo poslanstvo, je ena od temeljnih misli Vašega nauka in Vaše pastorale pozornost do eksistencialnih periferij: revnih, odrinjenih, priseljencev, bolnikov. Mislite, da ste v tem dodatno razvili socialni nauk Cerkve?

Mislím, da se je Cerkev tega vedno zavedala in je hkrati rasla skupaj s tem. Jaz na primer skušam zelo poudariti zadevo revnih. Oni so v središču evangelija. Socialni nauk Cerkve je iz evangelija in ne od kakšne stranke. Obstaja pa izraz Janeza Pavla II., za katerega se mi zdi, da je pomenljiv: ko je študiral o problemu kapitalizma, je govoril o *socialni ekonomiji trženja*. V tem smislu se zdi, da sprejema liberalni predlog trženja, a vanj vključuje kategorijo socialnega. Menim, da je to genialni način, kako držati skupaj različne ravni in jih doumevati v luči evangelija.

Pojmovanje socialnega vprašanja papeža Wojtyła, ki soupada z Vašim, se je porodila iz skupne izkušnje trdega dela v tovarni?

Seveda, on je v prvi osebi doživel napor dela. Zato je vedno čutil sozvočje z zahtevami delavcev in si je vedno zamišljal delo kot sredstvo posvečevanja, humanizacije družbe in zgodovine.

Ta odgovor, ki se ga lahko dobesečno prisodi tudi Vam, mi vzbuja bolj splošno in zapleteno vprašanje: katero je največje tveganje pri interpretaciji nauka Janeza Pavla II.?

Tveganje ni v nauku Janeza Pavla II., ampak v nekaterih ideoloških interpretacijah, ki se jih podaja o njegovem nauku. In do ideologizacije pride, ker se hoče vzeti samo nekatere vidike njegovega razmišljanja in jih napraviti za slogane, jih ločiti od realnosti, od konkretnega konteksta, od žive izkušnje ljudi. Ideologija ubija, ubija življenje, pretvori nauk v muzejski predmet, ne več v nekaj živega. Vrednotiti nauk Janeza Pavla II. pomeni braniti ga pred vsako obliko

ideologizacije in iz njega črpati preroške intuicije, ki ne samo da so daljnosežne, ampak potrebujejo v tem trenutku, da bi bile dodatno poglobljene, vzete zares, usmerjene v tisto, kar je naš aktualni kontekst.

*Instinktivno iščem druge stične točke in neprekinjenost Vašega nauka z naukom Janeza Pavla II. Vprašanje ženske je tema, ki velikokrat prevzema razprave znotraj Cerkve. Še se išče konkreten način, da bi ovrednotili lik ženske znotraj cerkvenega življenja. Janez Pavel II. je posvetil *Mulieris dignitatem* prav tej temi, a je bil tudi tisti papež, ki je na dokončen način zaprl možnost pristopa k duhovništvu za ženske. Kaj mislite o tem?*

Zelo pogosto, ko se mi predstavi zadeva o ženskem duhovništvu, pravim, da ne samo, da se strinjam z Janezom Pavlom II., ampak da zadeva ni več za razpravo, ker je bilo stališče Janeza Pavla II. dokončno. Tisto, kar pa po moje večkrat pozabimo, je, da bremo zadevo o ženskah in zadevo o duhovništvu s funkcionalnimi izrazi in pozabljamo, da ima v izrazih o pomembnosti Marija vlogo in dostojanstvo višjo od apostolov. Na primer med nekaj stvarmi, ki so mi jih prinesli iz Argentine po moji izvolitvi za papeža, je kopija nekega dokumenta Janeza Pavla II., ki je meni zelo drag, *Redemptoris Mater*. V tem dokumentu pod številko 17 je izraz, ki se me je tako globoko dotaknil, da sem ga hotel vključiti v spodbudo *Evangelii gaudium*. Marija je tista, ki zna brati dogodke z Božjo obljubo, v luči obljube zgodovine odrešenja. Ona skuša razložiti tisto, kar se ji je zgodilo sredi protislovij in preizkušenj, z uporabo luči vere.

Janez Pavel II. v *Redemptoris Mater* pravi, da ima Marija poseben napor srca. Janez Pavel II. dobesedno pravi: "Mati onega Sina se spominja vsega tistega, kar ji je bilo rečeno pri oznanjenju ter v nadaljnjih dogodkih in torej nosi v sebi popolno, radikalno ,novost' vere: začetek nove zaveze. To je začetek evangelija ali dobre, vesele novice. Pri tem začetku pa ni težko opaziti poseben napor srca, ki je združen z neke vrste ,nočjo vere' (da uporabim izraz sv. Janeza od Križa), tako rekoč z ,zagrinjalom', skozi katero je treba pristopiti k Nevidnemu in živeti v tesni povezanosti s skrivnostjo. Marija je tako preživela veliko let v tesni, zaupljivi povezanosti s skrivnostjo svojega Sina in je na svojem ,romanju vere' stopala naprej, medtem ko ,je Jezus napredoval v modrosti ... in milosti pri Bogu in pri ljudeh' (Lk 2,52)."

Nauk žene je: Marijina lekcija. Žena je tista, ki ji uspe napraviti prostor naporu srca. Žena je tista, ki uči Cerkev potovati čez noč in zaupati dnevu, ko je dan še daleč. Samo žena je tista, ki ji uspeva, da nas uči ljubezni, ki postane upanje.

Zgodilo se mi je, da sem neki ženski redovni skupnosti rekel, da je edina prižgana luč na grobu tista ljubezen, ki je polna materinega upanja. Namreč, ko so se vsi sprijaznili s Kristusovo smrtjo, so samo žene in predvsem Marija upale, čakale in tako postale prve priče vstajenja. Zato sem hotel, da bi bila na primer Marija Magdalena posebej omenjena v liturgiji in bi bila ustrezno imenovana apostolka apostolov, tako kot je bila Marija v stoletjih priznana kot Mati apostolov. Namreč besedilo Apostolskih del, ki govori o

prvi krščanski skupnosti, združeni v dvorani zadnje večerje, omenja prav njo, ki drži niti negotovosti v prvih trenutkih življenja nastajajoče Cerkve, ki se uči poslušati, moliti, biti v skupnosti. Torej, kako bi lahko Cerkev bila brez tako pomenljive opore? Vloga ženske presega preprosto funkcionalnost.

Poleg posebnega vprašanja ženske, čeprav zelo pomembnega, se mi zdi, da se je treba soočiti s širšo temo: dejstvo, da se je os Cerkve premaknila bolj proti Aziji, Afriki, in ni več samo in docela evropska. Menite, da morata Cerkev in teologija prevzeti različne interpretacijske kategorije?

To je tudi del inkulturacije vere: lahko se zamenjajo kategorije, a stvar, ki šteje, je, da je treba vedno ohranjati bistvo. Včasih je treba imeti pogum, da najdemo nove besede, da povemo iste stvari, da jih bolje povemo, da so razumljene in dojete na globlji način. Teologija se ne obnavlja tako, da si izmišljamo nove stvari, ampak da preprosto najdemo nove načine, da bi povedali isto stvar. Inkulturacija ni iskanje novosti, ampak preprosto bolj učinkovit, prenovljen način, da bi mogli oznanjati isti evangelij od nekdanjega ljudstvom.

V sklepnem govoru, ki ste ga imeli na srečanju škofov s temo zlorab v Cerkvi, ste jasno rekli, naj bomo pozorni, da se ne zadovoljimo samo z analizami problema, da nimamo torej samo neke posvetne vizije o problematiki: "Pred tolikšno krutostjo, pred tolikšnim malikovalskim žrtvovanjem otrok bogu oblasti, denarja, ošabnosti, napuha ne zadostujejo samo statistične razlage, saj te niso sposobne pojasniti razse-

žnosti in globine tolike drame. Ponovno se tu pokaže meja pozitivistične hermenevtike. Da nam pravo razlago, ki nam bo pomagala sprejeti potrebne ukrepe, ni pa nam sposobna dati osmislitve. Danes mi potrebujemo tako razlago kot osmislitev. Razlage nam bodo zelo pomagale na operativnem področju, vendar nas bodo pustile na pol poti”.

Kakšno sporočilo ste želeli dati s to analizo?

Hotel sem reči, da nam zelo pogosto pomena tega, kar živimo, ne bodo mogle dati številke, statistike, analize in zelo pogosto resnica stvari presega same stvari, presega analizo samo. Mi kristjani moramo vedno gledati resnico s pogledom, globljim od preproste analize vzroka in učinka. Če si damo pomagati tistim, ki so človeško orodje introspekcije nekaterih dogodkov, moramo vedno spomniti sami sebe, da nam Gospod govori po teh dogodkih in da mora razpoložljivost, ki jo moramo imeti, biti veliko več od preproste vsote ali matematičnega odštevanja.

Sveti oče, res je, da ne zadošča preprosta vsota ali matematični odštevek, da bi razumeli resničnost. Sicer pa je sam Janez Pavel II. orisan kot človek, ki je vse bral z globokim, duhovnim pogledom. Kdo ga je celo obtožil, da pretirava v tej viziji, pretirano globoki, o resničnosti. Na primer glede atentata so nekateri stigmatizirali način, s katerim je Janez Pavel II. mislil, da se je prerokba fatimskih pastirčkov nanašala nanj, predvsem v atentatu, ki ga je doživel na Trgu svetega Petra v maju 1981. Kaj Vi menite o tej interpretaciji?

Mislím, da je bil Janez Pavel II. Božji mož, mož molitve. Dovolj je bilo, da si ga gledal moliti, da si se za-

vedel, da mu je uspelo, da se je popolnoma potopil v Božjo skrivnost. Kdor moli, lahko bere dogodke vedno na presežen način, ne zadovolji se več s preprosto z analizo, ki mu jo uspe napraviti z lastnim razmišljanjem. Janez Pavel II. je pokazal tisto, kar sem skušal povedati škofom, ko sem jih prosil, naj se vprašujejo o tem, kar živimo v tem zgodovinskem obdobju, in se vprašamo, kaj nam hoče Gospod povedati po izkušnji šibkosti, zla in tragičnih dogodkov; v čem se moramo spreobrniti, kaj moramo spremeniti v našem življenju? Torej ne verjamem, da je Janez Pavel II. trpel zaradi pretiravanja, kvečjemu so drugi, ki imajo preveč površinski pogled na zgodovinske dogodke.

V zvezi s tem: kaj menite o sporočilu iz Fatime? Mislite, da je še aktualno za Cerkev?

So sporočila in sporočila. Fatima in Lurd sta na primer izkušnji visoke duhovnosti, s katerima se je morala Cerkev soočiti, a največkrat so sporočila privatna razodetja, tako nam razlaga mistična teologija. Ta privatna razodetja so kot pahljača: gredo od navdiha, ki se tiče malce vseh nas, do tistega, kar je pravi dialog, torej razodetje, ki je lahko na trenutke tudi videnje.

Torej, zakaj prenesti sporočilo, ki ne more biti jasno dešifrirano?

To je soroden vidik, kot ga imamo na primer pri Razodetju. Ob prvem branju se nam zdi, da ne razumemo ničesar od vse tiste simbolike, tistih zgodb, podob, ki so včasih tudi pretirane, a vseeno se nam v tem, kar se zdi nejasno, počasi prikaže sporočilo.

KAZALO

Predgovor	5
I. "Na tebi bom sedzidal svojo Cerkev"	7
II. Mladost in formacija.....	25
III. Duhovnik.....	45
IV. Nauk Janeza Pavla II.	59
V. Od "križanja" do smrti, od svetosti do dediščine	79